

NASA MISEL

Leto II.

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

Štev. 3 (18).

Izhaja štirinajstdnevno

V Ljubljani, 1. novembra 1936

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 1. novembra 1936.

Na vsedržavnem mladinskem kongresu, ki se je vršil lani v Ljubljani, je bil ustanovljen »Savez jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij«. Potreba po tej ustanovi je prišla do najmočnejšega izraza ob veličastnem romanju tisočev jugoslovenskih omladincev k večnemu počivališču njihovega nesmrtnega Voditelja. Eden naježjih trenutkov naše nacionalne zgodovine je v mladini poglobil zavest njenih dolžnosti in odgovornosti.

V tistem razpoloženju spontano osnovani »Savez« si je nadel prvenstveno nalogo zbrati in povezati, mimo vseh razlik podrejene važnosti, na najširših in nad vsako diskusijo vzvišenih idejnih osnovah dotlej raztreseno jugoslovensko nacionalno visokošolsko mladino, da bo z živim in neposrednim vzajemnim spoznavanjem ter z organiziranim skupnim delom v lastnih vrstah in v narodu krepila duhovno skupnost, širila in utrjevala jugoslovensko nacionalno misel in soustvarjala duhovno in materialno kulturo jugoslovenskega naroda. Kot edini in vrhovni reprezentančni ustanovi nacionalne mladine pu so bili zaupani »Savezu« poleg kulturnih in obrambnih nacionalnih interesov tudi splošni in posebej stanovski socialno ekonomski. Osnovna misel, ki je pokrenila in vodila osnoveatelje »Saveza« in ki edina upravičuje njegovo existenco, leži torej v namenu, da služi on enotni rasti in s tem jačanju jugoslovenskih mladih generacij, da bodo sedaj in v bodoče dorašle duhovno in moralno najtežjim obveznostim.

8. in 9. nov. se bo vršila v Zagrebu prva redna skupščina te predstavnice nacionalne visokošolske mladine. Na njej bo uprava, kateri je bila poverjena težka in odgovorna naloga, da da novemu udruženju življenje in da ga poveri k praktičnemu udejstvovanju, polagala račune o izvršenem delu, kakor bo imel tudi vsak član »Sveza« priložnost dokazati, da je izpolnil svoje dolžnosti do osrednje ustanove in na terenu.

Politične prilike v naši državi, kakor so se razvijale po ustanovitvi »Saveza«, niso bile najugodnejše za sproščeno in uspešno njegovo uveljavljanje. Mladinska organizacija, ki bi morala po svoji vzgojni nacionalni pomembnosti biti deležna splošne pozornosti, je bila prepuščena sama sebi in požrtvovalnim funkcionarjem, ki so vztrajali in se prizadevali često brez najnujnejših materialnih sredstev in brez moralne opore. Kot edini dostojni predstavnik jugoslovanske mladine je bil »Savez« podpiran samo v svojih nastopih na mednarodnih mladinskih forumih. V teh okoliščinah doseženi uspehi »Saveza« dobivajo svojo posebno vrednost in s tega vidika ocenjevano opravljeno delo bo gotovo zadovoljilo tudi one delegate posameznih organizacij, ki ga imajo morda za nepopolno.

Prepričani smo, da bo zagrebska skupščina nov važen datum v življenju jugoslovenske nacionalne mladine. Pred njo bodo postavljena vprašanja, kako

Pesimistička razmatranja povodom pripovetke o najvećem lopovu.

Politički odgoj jugoslovenskog naroda postavljen je na pogrešnu osnovu. Masama se u dušu ucepljuje misao da sve dobro ili sve zlo dolazi od političkih stranaka. Na zborovima se toči mudrost da Jugoslavijom može poteći med i mleko odmah sutra; jedini uslov je da sutra dođe na vlast ta i ta stranka. Zašto je ove godine žetva podbacila? Zato što nije na vladi stranka XX. Ili, zašto ove godine žetva nije podbacila? Zato što je na vladi stranka YY.

Mi ćemo uzalud proklinjati »balkansku praksu« i »balkanizam«, jer je to priroda i priroda svakom narodu, da prilikom svake promene vlade doklegod narodu ne prestanemo soliti pamet da je samo neka izvesna stranka poštena a sve druge lopovske. Jer, čim ta »poštena« stranka dođe do vlasti, prirodno je da mora izmenjati dotadanje »lopovsko« činovišтво, narod bi bio opravdano razočaran ako se to ne bi desilo.

Ne da se mora postupati pošteno: govoriti danas o poštenju sasvim je uzaludno, jer se cela generacija odgaja u nazoru da je pošten čovek sasvim izuzetan i neprirodan slučaj a da je, naprotiv, nepoštenje znak svakog normalnog građanina zemlje. Ne treba to mnogo dokazivati; uzmite ma koje novine, videćete ogromne i senzionalne članke o tramvajskom kočničaru koji je — zamislite! — nađeni novčanik predao policiji a nije ga zadržao sebi. O poštenju se govori kao o nekoj sasvim osobitoj i nečuvenoj karakternoj cirti, o poštenom čoveku pišu novine i donose mu sliku. Jasna posledica takvog odgoja je da su svi nepošteni. — Nego se narod mora depolitizovati. Dručkije rečeno, predlog glasi da masi treba objasniti

urediti in poživiti notranjo povezanost in delovanje »Saveza« ter kako izpolniti vrzeli, ki jih povzročajo odsotnost, nerazumevanje ali brezbriznost nekaterih mladinskih organizacij. Predpriprave so gotovo ustvarile razpoloženje in zaključke, ki garantirajo, da bo prvi redni občni zbor vseh nacionalnih visokošolskih društev stvarna, homogena in likvidna manifestacija.

Po pravilih »Saveza« preide letos sedež njegove eksekutive iz Zagreba v Ljubljano. Gotovo se bo nacionalna mladina Aleksandrove univerze pokazala dorasla tej častni in odgovorni nalogi. Samo pravilno razumevanje značaja in smisla »Saveza«, širokogrudnost in tolerantnost, ki je edina sposobna, da izloči vse, kar je sekundarnega pomena, pogojuje uspevanje širše zajednice, zgrajene samo na vsem skupnih osnovah.

»Naša misel« izreka ob tej priliki vročo željo, da bi bili v Zagrebu doseženi uspehi, ki bi bili v korist našemu mlademu kralju ter edinostvenemu jugoslovenskemu narodu in državi.

pitanja koja joj više koriste nego zna-
nje da je gospodin X velik lopov. Tre-
ba joj, naprimer, objasniti da se naše
šljive prodaju u Beču u bescenje ne
zato što ne bi bile dobre nego zato što
nisu ukusno pakovane. Govori se da je
naša zemlja bogata; treba narodu obja-
sniti šta je to latentno bogatstvo, treba
mu reći reč, dve o organizaciji i racio-
nalizaciji posla, treba ga naučiti da mi-
sli trgovački razumno a ne politički.

Kao što se moglo i pretpostaviti, tu taktiku su već davno preuzeli komunisti. To jeste stranka ali se uvek prikazuje kao pokret koji ide za tim da donese svetu socialno blagostanje i to, bar naoko, na prost način što će razdeliti sve blago među one koji nemaju ništa ili imaju malo. Dakako, to baš nije tačno doktrina marksizma ali je masa tako razume. I, dok se mi prepiremo o tome ko je više novaca ukrao narodu, dotle komunisti dolaze kompletnim programom koji pokazuje kako će se taj ukrađeni novac bratski podeliti među »radni narod« tako da će svi biti siti, zadovoljni, debeli i bogati.

Komunisti operišu veličinama koje su opipljive a mi govorimo o »stranci«. Šta je stranka? Stranka je, po našem tumačenju, svemogući bog koji će samo dići mali prst pa ćemo svi biti siti, zadovoljni, debeli i bogati. Mali uslov: ispuniti, perom i crnilom, pristapnici.

Pod šestojanuarskim režimima nije bilo političkih zborova. Politici su, dakle, mislili da će narod povrviti na zborove kad opet budu dozvoljeni da će to biti milina. Nije bilo nikakve miline, miline je možda bilo samo za nas koji nismo »stranački opredeljeni« kada smo videli da se nismo prevarili u očekivanju. A očekivali smo, naime, da će, doduše, biti malo navale neposredno posle posta ali da je narod sit do grla da sluša pripovetku.

Zar zaista sem te pripovetke nema ništa o čemu bi bilo vredno raspravljati sa narodom? »Naša misel« je suviše malen list a da bi našim velikim, velikim mudracima mogla šta predlagati. Naši veliki mudraci, uostalom, i bolje znaju nego mi šta omladina misli. Ona misli o najvećem lopovu, naravno. Ali, ako smo i mali, mi ćemo jednog dana biti veliki. Veliki zato što nećemo na rodu pričati o lopovlucima nego o tome da valja ostati kod kuće. I tako je k'k'k'. Zbog kopati kukuruz. Naš narod suviše malo kopa kukuruz, njemu previše pričaju pripovetku o lopovu.

Davno, i nepovratno, su prošla vremena kada je bilo potrebno govoriti ideološki, danas treba govoriti konkretno. Graditi državu! Nemojte narodu govoriti da će stranka izgraditi državu; to je laž. Ako imam kuću u Beogradu, mogu je prodati i za te pare kupiti drugu u Cirihi ili Parizu; ali, ako imam kuću negde na Vlašicu ili u Slovenskim Goricama, neću je prodati nego ću je i zubima braniti od svega i svakoga. Stranka ne

gradi državu, gradi je narod. Treba mu samo pokazati kako će je graditi što bolje.

Masu treba depolitizovati. Treba prekinuti sa političkim paradama i svečanostima. Odgoj mase treba staviti na zdrave temelje, ne na političke temelje. Možemo imati najbolje namere ali je činjenica da političarenjem širimu samo mržnju. Prestanite već jednom sa strankama, »sporazumima« i »procedurama«. Postoji opasnost da masa ode ulevo? Postoji opasnost da masa ode u hambare pa da odavde izvadi ...

Depolitizacija mase, to je nasušna potreba dana. Cena krompiru na trgu je važnija nego pripovetka o najvećem lopovu, budite uvereni, molim.

Mr.

POLITIZIRANJE V AKADEMSKIH DRUŠTVIH

Vsako pravo akademsko kulturno društvo se ponaša s svojo samostojnostjo od skupin starejših ljudi, ki se po večini bavijo z dnevno politiko. Namen akademskega društva ni podpirati po kret ene same ali druge politične skupine. Njegov namen je biti vzgojitelj mladim generacijam, dati mladim, nezgrajenim ljudem priliko, da se svobodno in po lastni vesti svetovnonazorsko izobražujejo in iščejo sebi najprimernejšo opredelitev. Vsak klub ima seveda osnovno linijo, ki daje temu iskanju resnice svoj pečat. Vsak akademik, ko stopi na univerzo, vsaj čustveno že pripada eni ali drugi miselnosti, pa bila to nacionalna ali versko ali marksistično internacionalna. Zato se more že takoj ob prvem koraku v glavnem opredeliti in v okviru te svoje opredelitve iskati svoje lastne poglede na posamezne probleme gospodarstva in družbe. Vsakdo ima pravico in dolžnost, da se, kot svoboden akademik, svobodno in na lastno odgovornost odloči, kateri svetovnonazorski krog je njegovemu mišljenju in čustvovanju najbližji.

Med mnogimi poedinci se pa čisto najdejo bolešno ambiciozni ljudje, ki si vtepejo v glavo, da mora vsako tak misliti, kakor oni in stranka, katere eksponenti so. Ti ljudje gredo brezobzirno preko enega najvažnejših načel, ki bi ga moralo imeti vsako akademsko društvo — preko »svobodne tribune«. V imenu svoje stranke ali pokreta (= stranka, odeta v nedolžno ime) širijo »novo miselnost« in prenašajo idejno izobraževanje v akademskem društvu v dnevno politiko ter dajejo temu iskanju značaj politične borbe med pristaši poedinih strank.

Ako ti pojedinci najdejo za svoje težnje primerna tla, osobito, če pristaši drugih političnih skupin na ta prizadevanja odgovore z enakimi težnjami, potem je nujno, da mora tako akademsko društvo propasti, ali vsaj v razvoju občutno zaostati. Zato moramo občudovati pristaše drugih političnih skupin, ki na tako delovanje odgovarjajo s samozaveštvom in dostojanstvom ter v škodo svojemu političnemu prepričanju skušajo

ohraniti borbo v okviru, dostojnemu akademskemu klubu, neodvisnega od katerekoli skupine. Ti uvidevajo, da je potreba nujno obvarovati vsakršnih političnih vplivov mnoge naše kulturne nacionalne ustanove, ki na širših osnovah družijo pristaše različnih političnih nacionalnih struj, zato so najodločnejši protivniki vseh, ki skušajo vnašati vanje politično ozkosrčnost in nestrpnost in proti vsem, ki obravnavajo vrednost in upravičenost naših kulturnih organizacij z vidika političnih koristi.

Vsak dan opažamo okrog sebe različne faze takega razvoja prilik v naših vrstah. Pojavljajo se »Führerji«, ki bi hoteli z diktatorskimi gestami frapirati mase »volilnih plev«, ne pomislijo pa ti gospodje, da njihove klobasarije o mladostni senilnosti, ki ne navdušijo niti njihovih somišljenikov, niti na brucovski večer ne bi bile sprejete kot dober govor »klobasarja«. *Mnogo besed za prazen nič je še mnogo manj kot »fra-*

zarjenje in navdušenje za prazen nič. posebno, če je pod tem zadnjim »praznim ničem« mišljena ideja jugoslovenstva. Ti »voditelji« so seveda zelo razočarani, ko vidijo, da le ni vse tako, kot so v svoji naivnosti mislili, da je vendar še nekaj ljudi, ki vedo, kje je meja med dovoljenimi in nedovoljenimi metodami v krogu akademsko izobraženih ljudi, da je še nekaj ljudi, ki znajo ločiti prostore svoje stranke od klubskih lokalov akademskega kluba.

Tudi v zadnjem času smo pričeli takega procesa. Slišali in čitali smo načelne izjave z obeh strani. Kdor pa je pozorno prisluškoval zvoku teh izjav, je jasno čutil, kdo misli iskreno in kdo je slab taktik. Zvok obeh kovin je tako različen, da ne moremo govoriti o kakem pokretu, o kakem delu za novo miselnost, za novo Jugoslavijo, temveč samo o čiščenju — in čiščenje pravični stvari samo koristi.

M. T.

DELOVNI TABOR NA KOČEVSKEM

Letošnje leto so prvič delovale »ženske studentske radne čete«. Zasluga za to pionirsko delo pripade ženski sekciji JNAD »Jadrana«. Pod energičnim vodstvom načelnice gđe. Mire Kostanjevec je sekcija iniciativno, organizatorsko in faktično izvršila vse delo.

Sličnost med zagrebško radno četo in tega ženskega delovnega tabora je v tem, da se je tu kot tam delalo brez vsake reklame. Treba bi bilo vzporediti s tem stvarnim in pozitivnim delom histerično kričanje patološkega (komunističnega) dela naše omladine.

Prinašamo prikaz dela ženskega tabora, ki nam ga je dala na razpolago udeleženka.

Uredništvo.

Urejevanje tabora.

Prejšnje leto si je stavil JNAD »Jadrana« v program socialno delo za narod. To najlažje opravi delovni tabor med ljudstvom. Ni dovolj, da se v raznih društvi govori o nekem socialnem čutu, iznaša se razne fraze in ne vem še kaj, temveč je potreba resno prijeti za delo in z dejanjem pokazati ta svoj socialni čut. Kaj nam pomagajo vsi načrti in vse pobožne želje, ki večinoma ostanejo samo na papirju, če pa ni nikogar, ki bi to izvedel.

Malokdaj se je pisalo o zapostavljenosti našega človeka na lastni zemlji, o zapostavljenosti slovenskega ljudstva na Kočevskem. To so vedeli povedati le oni, ki jih je usoda zanesla v te kraje.

Marsikdo še danes ne ve, da so Slovenci na Kočevskem gospodarsko odvisni od Nemcev, že tako daleč je prišla ta stvar, da se niti ne smatrajo več za Slovence. Saj povečini nimajo ne slovenskih učiteljev, obiskujejo nemške razrede. Z zakonom je celo dovoljeno, da otroci iz mešanih zakonov lahko obiskujejo nemško šolo. In ti otroci jo tudi obiskujejo. »Saj slovensko se še vedno lahko nauče,« to je odgovor staršev. Niti v cerkvi ne slišijo slovenske besede; župniki so sami Nemci-Kočevjarji. Pravico nastavlja, oziroma predlagati jih ima še vedno grof Auersperg, in on bo gotovo protežiral svoje ljudi.

Nobena vlada še ni nikesar ukrenila proti Kočevjarjem, še celo protežirale so jih. Saj če je potreba so dobri državljani in raznim gospodom so potrebni njihovi glasovi pri volitvah. Za te glasove so jim prodali in jim prodajajo Slovence.

Rajhovci se dobro zavedajo važnosti tega nemškega otoka. To lahko postane njihov most na Jadran. Zato ni nerazumljiva ta skrb za Kočevjarje.

Ko smo spoznale, da so najbolj potrebni socialno-kulturne pomoči ravno ti kraji, smo se odpravile na Kočevsko. Zavedale smo se važnosti izganjati propagando s propagando.

Za naš tabor smo se pripravljale že par mesecev poprej. Obrnile smo se na vsa mogoča društva ter na razne tridke. Povsod smo našle razumevanje. Naše nabiralne akcije po manufakturnih trgovinah ter po lekarnah so lepo uspele. Tržiška predilnica nam je poslala platno, tvrdka Bat'a pa nam je dala denarno pomoč. Enako nam je bila naklonjena banovina. Lepo število knjig smo zbrale med članstvom »Jadrana«. CM družba in banovina sta nam tudi dale večinoma mladinske knjige.

V mesecu juliju smo se utaborile za dobo 14 dni v Slovenski vasi, ki je pa nemška. Res da je kratka ta doba, toda pokazale smo dobro voljo.

Začetek je povsod težak. Vkljub temu, smo se hitro znašle v svojem novem delu. Slovenska inteligenca v teh krajih nam je rade volje pomagala. Tudi med ljudstvom smo si v kratkem pridobile simpatij. Nemci so ostrmeli; gledali so in poslušali, kaj se godi. Šlo jim seveda ni v račun, da se je zgodila ta nezaslišana predznost in »Gottscheer Zeitung« je prinesla celo dopis, v katerem pravi med drugim, da je *miroljubnost nemškega prebivalstva*, ki nikogar ne ovira v njegovi svobodi, *dopustila*,

Ob prevozu.

da se je v bližini mesta utaborila grupa slovenskih študentk. Pravilno pa pravi na koncu dopisa, da bo samo nam v korist, če se na licu mesta infomiramo o zadevah. Da, informirale smo se dobro, saj so nam za informacijo služili razni napisi, kjer se č piše kot teh in slično.

Kamor smo pogledale, povsod nemški napisi poleg manjših slovenskih, povsod nerazumljiva kočevska nemščina. Toda vse to nas ni ustrašilo. V par dneh je naše delo že tako dobro napredovalo, da je staršem bilo nerodno, ker njihovi otroci niso znali slovensko in so se opravičevali na vse mogoče načine. V naši navzočnosti niso več drugače govorili kot slovensko in kar čez noč so bili otroci prekrščeni iz Emilov, Gottliebov itd v Milane, Bogoljubne...

V večernih urah smo jim predvajale razne gospodarske, higijenske, kulturne ter otroške zabavne filme. G. direktor higijenskega zavoda je bil tako ljubezniv, da nam je dal na razpolago razne filme ter kino-aparat. Imele smo predavanja, seznanjale smo jih z vsem mogočim. Ves material smo prepeljale same iz kraja v kraj in marsikateri večer smo se pozno ponoči vračale po ura ali dve uri hoda daleč domov. Ljudje so nam bili hvaležni za vse to. Vsako našo prireditev je obiskalo od 80—120 ljudi.

Stalno smo pa opazile med njimi par nemških študentov. Vsak večer smo imele v drugem kraju svojo prireditev. Ljudje so vedno prosili, naj še pridemo.

Podnevi smo pa hodile od hiše do hiše, se seznanjale z ljudmi, jim svetovale ter jim pomagale.

Zavedale smo se tudi važnosti propagande potom knjig in smo razdelile med otroke in odrasle čez 800 knjig. Ravno tako smo najrevnejše obdarovale z blagom ter živcem.

Res, da so nas priprave za tabor, ter delo samo, stalo ogromno truda, toda ostala nam je tudi zavest, da smo svoje poslanstvo dobro opravile, in da je potreba v tem smislu tudi nadaljevati.

ALI JE »SLOVENE« ŠALJIVEC?

Nacionalno časopisje je že ponovno opozorilo jugoslovensko javnost na nevarna gesla, ki jih ... listi sistematično in brezvestno sejejo med naš narod, kakor da bi jim ne bila poznana ona: ne kličite vraga ...! Uporaba teh gesel nikakor ne odgovarja dejanskemu stanju v naši državi in resničnemu razpoloženju našega ljudstva, pač pa je izraz pokvarjenega in zaslepljenega partizanstva, ki se brez ozira na posledice in brez čuta odgovornosti ne sramuje posluševati se laži in potvarjanj. Metoda in svrha takega političnega boja je prozorna: hoteč v resnici rušiti s »podcenjevanjem« močnega protivnika, krepiš namenoma položaj in vlogo šibkejšega. Kakor splošen političen položaj, slika katoliško časopisje s »Slovenec« na čelu tudi življenje naše mladine in s tem naš bodoči razvoj z vidika, ki ga ono smatra za opravičilo svojemu ravnanju. Pred meseci smo bili postavljani pred alternativo: Rim ali Moskva? Tertium nou datur? Ob nedavnih občinskih volitvah so nas razdelili med pravoverni in zveličavni tabor na eni in »ljudsko fronto« ali ... na drugi strani. Kar se neposredno jugoslovenske nacionalne mladine tiče, se spominjamo pijanega veselja katoliškega časopisja ob nekem le navideznem in osamljenem in prav zato strastno zaželenem uspehu njegove visokošolske mladine. Takrat je videl »Slovenec« v tem dogodku kašipot v bodočnost našega naroda. Na to »zmago« katoliške in »poraz« nacionalne mladine je oprl trditev, da z neizprosno nujnostjo odhaja z zgodovinske pozornice »dosedanjji glavni protivnik klerikalizma, katerega dedščino prevzema marksizem, ki je samo dosledno izpeljani vrh liberalizma«. V tej trditvi je dosleden tudi uvodnik »Nova mladina prihaja«, ki ga je priobčil »Slovenec« tik pred občinskimi volitvami, dne 23. oktobra t. l. V njem ponovno ugotavlja, da se je »na-

cionalistična mladina«, ki ni zanj nič drugega kot suha veja na odmirajočem deblu liberalizma, ohranila »v nekaj redkih izvodih le še po mestih«. Svoja modrovanja zaključuje »Slovenec« v prepričanju, da bo usoda našega naroda koval boj med mladim marksističnim in katoliškim rodod, iz katerega bo izšel zmagovit katoliški.

Na tak enostaven in najlažji način polaga v grob jugoslovensko nacionalno mladino. V zgodovini filozofije imamo modrece, ki so se povzpeli do zanikanja eksistence sveta, ki jih je obdajal in celo do zanikanja eksistence svoje lastne osebnosti, vendar dvomimo, da je »Slovenec« tak šaljivec, da bi hotel potrditi ta nauk na račun jugoslovenskih nacionalistov, niti ne moremo verjeti, da velja vsa zaskrbljenost in vse sovraštvo katoliškega tabora, ki ju srečavamo na vsakem koraku »le redkim izvodom« ali celo samo fikciji. Kakor se s svojim nazorom niso rešili oni modreci življenjskih težav in skrbi, prav tako bo imel tudi »Slovenec« še mnogo neprijetnosti z nami, čeprav smo mu samo še senca.

Ali bo katoliška mladina res kovala našo usodo in utirala pot našemu napredku? Zgodovina pripoveduje o tem: Krščanstvo je bilo samo v svojem začetku in samo v duhovno in moralno razrvani sredini rimskega cesarstva revolucionarna in ustvarjajoča sila. Kasneje pa je bilo zlasti v svoji katoliški veji največja in najkrutejša reakcionarnost. Ves srednji vek, ki pomeni obenem absolutno oblast katolicizma, je ena najtemnejših dob evropske zgodovine. Katolicizem je preganjal vsa filozofska in znanstvena dognanja, ki niso bila v skladu z njegovo razodeto resnico ali pa je trpel le usuznjeno znanost in filozofijo, da sta deduktivno utrjevala njegove »absolutne, objektivne in večne« nauke. Prav tako je bil on v poli-

Zato ponavljamo. Zato svojo prošnju, da ukrenete vse potrebno, da se zabrišete ti spomini krivičnih režimov.

(Tiskarna ni podpisana!)

Mi smo vedno bili za politično neodvisnost in stalnost uradništva in s te strani ni od naše strani prigovora k okrožnici. Tudi nimamo vzroka zagovarjati kakršenkoli režim. So pa v okrožnici nekatere stvari, ki dajo misliti in je vredno prinesiti vanje malo svetlobe.

Predvsem smo radovedni, kdaj mislijo voditelji katoliških Slovencev nehati izrabljati izraz »katoliški« za sinonim raznim političnim nazivom kot so »katoliški« in sl. Saj smo Slovenci skoro stooletno katoličani, kar se o gori omenjenih političnih nazivih po najnovejših statistikah ne more trditi! Ali so gospodje udarjeni s slepoto in ne vidijo, kam to vodi? Ali nimajo v svoji najbližji okolici kot tudi najoddaljenejših koncih katoliške Evrope dovolj opominov?

Dalje smo mnenja, da pri mišljenih gospodih ne leži krivda njih preganjanja samo v njihovem orlovstvu in značajnosti. Saj poznamo mnoge druge izredno odlične orlovske delavce, ki jim ni niti las padel z glave...

Ne vemo tudi, zakaj ta okrožnica ponovno uvaja dvojno mero in se zavzema za tri preganjance, ko jih je vendar mnogo več in se ujih k...

ODUŠEVLJENJE I RAZOČARANJE

FRAGMENT IZ ISTORIJE TAKOZV. HRVATSKOGA POKRETA

U popratnom pismu, pisac članka veli: ... zabavno je samo po sebi, i ja sam nastojao da stvar učinim još zabavniju premda je, u suštini, veoma, veoma tužno i plačljivo...

Uredništvo.

Kada je izašao prvi broj Hanžekovićeve »Hrvatske istine«, onda je stari branitelj imaginarne jedinstvenosti tzv. hrvatskoga pokreta nazvao slučaj »Hrvatske istine« i njenog urednika »nenormalnom pojavom«, da ne rekne iskreno i otvoreno »neugodna pojava«.

Kada je izašao prvi broj »Hrvatskog dnevnika« sa onim člankom g. Mačeka o buretu i čovjeku koji ne zna na koju bi stranu legao, jer ga tišti tu i tamo, onda je, prema pisanju samoga »Hrvatskog dnevnika«, cijeli narod bio silno oduševljen i redakcija je, kao nekada Gaj u svojim novinama horvatsko-slavonsko-dalmatinskom, štampala pjesmice pune suza radosti kojima se pozdravljaju prave, jedine prave, iskrene hrvatske novine, što ih je usko-ro posvetio i sam nadbiskup-bedin, pjesnik i evanđelistar, vjerni učenik naroda nevjernoga gospodina u Gospodu usnula crnožutog sarajevskog nadbiskupa Stadlera. On je rekao po prilici ovako: do je dušom i tijelom uz hrvatski pokret i da su »Hrvatski dnevnik« jedine prave novine svih Hrvata. Zatim su tako isto izjavile i organizacije HSS, pa križari, pa frankovci, pa redom svi »koji su disali i dišu za narodnu stvar«. Dakle: svenarodne novine.

Nastalo je sveopće i ludo oduševljenje. »Hrvatski dnevnik« je pun naivno patriotskih pjesmica, hrvatskozmajevskih tirada, izjava ljubavi i vjernosti bezbrojnih N. N. »sa pravim hrvatskim pozdravom« i nakladom od 150.000 primjeraka, pa dalje »... nema nijednog Hrvata, koji ne bi čitao te prave novine Hrvatske, od najudaljenije seljačke kolibice do biskupske palače« — jer razumije se, »Hrvatski dnevnik« štiti isto tako interese hrvatskih nadbiskupa kao i hrvatskih radnika i hrvatskih seljaka i hrvatskih industrijalaca, hrvatskih velekapitalista i hrvatske individualnosti izražene u hrvatskoj tisućgodišnjoj hrvatskoj kulturi sa hrvatskom trobojnicom. To je sve tako u jednu ruku a, u drugu, taj je list, kako je naglasio gospodin Vođa Maček, »veliko informativno glasilo«. Dakle, nešto većeg formata, sankcionisano sa Najvišeg Mjesta — »probanus, acceptamus et confirmamus«.

Ali, budući mi nismo »u sklopu« općenarodnog tzv. pokreta hrvatskoga, to nam je slobod-

no da vidimo u čemu se sastoji to »veliko informativno glasilo« alias »Hrvatski dnevnik«.

Pratili smo ga tačno do 150. broja, dakle oko pet mjeseci s namjerom da u ciframa konstatujemo oduševljenje. Konstatovali smo: 364 (tristošezdesetčetiri) proslava, slava, slavice, obljetnica, spomenica, davorija, sjednica, manifestacija, slavlja, preslavlja, pobjeda — »sim pak tame« 364 u 150 dana, ali to sigurno još nije sve, no glavno je da sav hrvatski narod od juga do severa, od istoka do zapada, čita »Hrvatski dnevnik« i roni suze radosti, »radosti suze narodnice« — dragi moj »Hrvatski dnevniče, dnevničiću, dnevničičiču, jedini, dragi, premili, glasna jasna, nek se slože grla bratska, grb i zastava, živila Hrvatska — i tako redom, do 364 i natrag.

Mase su ustalane oduševljenjem a oduševljenje je najči adut u tzv. pokretu, i kad je čovjek oduševljen, onda ne može i ne smije ništa vidjeti, vatrogasna glazba treba da svira bez prestanka, i sve zastave treba da se dižu do neba i da vijore, vijore, vijore, i da se drže zdravice i govori jer narodu treba snage — da bar živi u nadi.

I tako je, uz blagoslov s desna i lijeva, odozgo i odozdo, uz svirku i pjevanju i vijorene trobojnih, upamtite trobojnih, ali nemojte da vam se preokrene, dakle trobojnih naših, hrvatskih zastava, izašao i »Hrvatski dnevnik« učinivši čak i jedno »junačko djelo« time što je nekako, doduše u okviru geografske karte ovog državnog sklopa tzv. Jugoslavije, proklamirao kartu buduće slobodne Hrvatske, a sve to u jednom članku o — radiofonji. No, i to ti je cenzor koji se daje za nos vući. »Vrag ga zel, baš je bedast! Je, ne' kak da je, a ko bi rekao da su ovi naši tak pametni. Em se ipak vidi da su naši!« To je bila velika senzacija bar za prvih deset dana a oni koji su joj bili sudionici sigurno će je se još dugo, dugo sjećati a nakon deset, dvadeset godina, pa možda i prije ili kasnije, opet će neki tzv. istoričar, kao što je to onaj zohar u »Jutarnjem listu«, napisati u »Hrvatskom spomeniku« da je dana toga i toga učinjeno to i to za uzor potomstvu.

I, na kraju krajeva, »Hrvatski« je »dnevnik« oduševljen sam sobom. U redakciji liju suze radosti i pišu njima članke umjesto mastilom. Zbilja je to veliko i silno oduševljenje, a ko je oduševljen ne treba biti pismen, uslov za pobjedu je oduševljenje. Dakle, »Hrvatski dnevnik« je apsolutno oduševljen, pa isto tako i onaj rédacteur en chef, po orijentaciji »beskompromisni ljevičar« sa Trešnjevke, koji se već

toliko uvježbao u svojoj oduševljenoj beskompromisnosti da jednakom »toplinom« i ljubavlju piše o Staljinu i nadbiskupu Stepincu i o hemoroidima...

Sve ide svojim tokom. 150.000 primjeraka! »Je, bogibogme, kad su Vlasi imali takve cajtunge... Sused, još samo danas i sutra i prekututra, kad se stanemo — Hrvatska bu slobodna i tu ne bu nijednog Vlaha!« Danas, sutra i prekututra, danas sutra i prekututra. Črna kobila, beli konj, bela kobila, črni konj, danas, sutra i prekututra... »Ne bu nas niko više varal. Sa su gospoda jednaka. Furt pripovedaju i pripovedaju, a bogi muži samo ceh plaćaju!«

»Hrvatski dnevniče, dnevničičiču, šta je sad to najedanput, do vraga — gdje su sada himne sa »pravim hrvatskim pozdravom« od istoka do zapada i obratno? Šta to muži tjeraju gospodina upravnika uniatske biskupije sa biskupskog dobra, pa kako to da g. Maček brani interese biskupa, vidi vraga, pa eto muži rasturaju svoj vlastiti zbor i gospodin »narodni zastupnik« traži pomoć vlaških žandara i bože dragi, sada najedanput treba gospodu žandare i kaže da su i oni za hrvatsku stvar!

I, onda »Hrvatska istina«! Istina na vidjelo, a, tako, dalje! Od 150.000 na 15.000. To je, prijatelju, kao kad neko s oblaka skoči na glavece u podrum. Pa, prijatelju, da bi je ostalo štogod od tog jadnika? Pa jest, sada ga hrvatsko društvo za spasavanje nastoji nekako pokupiti in sastaviti e bi mu bar pogreb bio veličanstven. I opet su svi pokucali na vrata g. V. Mačeka jer on je, na kraju krajeva, u prvom broju svog lista, tj. »Hrvatskog dnevnika«, izložio svoju misao o buretu pa i sada, u ovom teškom času, treba da rekne svoju. »Da, »Hrvatski dnevnik« nije službeno glasilo, on je »informativno veliko glasilo« — razumije se, pod mojom kontrolom. Šta sam ono zaboravio reći? Da, neka se zna: hrvatsko informativno veliko glasilo. Je, ne' kak, hrvatsko... I onda: izjava Vođe V. Mačeka za »Hrvatski dnevnik« masno štampano preko cijele prve stranice. A onaj M. Hanžeković od »Hrvatske istine« niko i niš, bandit, potepuh, konfident, plaćenik, izdajnik — izdao je hrvatsko oduševljenje i to baš sada u jesen, vrag ga dao, kada muž malo razmišlja o svojoj ekonomiji koja je slabog izgleda — izdao je, zamislite, hrvatsko oduševljenje, o vi erne vrane, ali još nas ima Hrvata — zato je i ta individua »frnula« iz »Hrvatskog dnevnika«, i sad su ostali samo oduševljeni, na čelu sa chef en rédacteurom ubjedenim marksistom sa Trešnjevke.

Ali, ali, u pozadini, tj. u narodu, više nije onako kao što je bilo. Zakaj muži tučeju naše

gospone kad su im tak lepo popevali — vele oduševljeni elementi. A kaj nam bute vi pokvarena gospoda, navek samo popevali kak štigleci. Je, kaj mislite da bu muž navek bedasti ostal. — Vužgi ga, Matek, s gospodom itak ni dobro posla imati. Lehko je njima čekati kad imaju debele trbuhe. Lehko je njima popevati... i oduševljenje leti put neba, lehk, lehk, lehk kao oblacić i — rasprši se.

A šta sada, sada je izašla »Hrvatska istina« kao reakcija na to prazno oduševljenje i sad se mnogo zna što gospodi zagrebačkoj nije drago da se zna i hrvatska oduševljena omladina poručuje uredniku M. Hanžekoviću da si kopa raku, jer je izdajica, izdao oduševljenje, dakle hrvatsku stvar. Prošteno je svima, svima, samo nije izdajici. Je, ne' kak, ali ova »Hrvatska istina« ipak ima prav...

Ne nasjedajte, ne nasjedajte, brunda bumbur »Hrvatski dnevnik«, čitajte: proslava, proslava, hrvatski narod još uvijek slavi — viču »ludi dervisi« i mašu rukama, sviraju i duvaju u puhaljke, organizuju obljetnice, posvećuju zastave, mole Boga i nadbiskupa Stepinea da vrati narod hrvatski u krilo oduševljenja, onog starog, naivnog, patriotskog i za »lude dervise« rentabilnog oduševljenja, ali ne pomaže više ni derviško vrtenje na peti oko samog sebe, jer lehk je, lehk popevati, ali je teško biti narod, muž, seljak, grbovi i zastave ne mogu se sijati i lehk je, lehk popevati kada je trbuh pun ali onaj koji radi za deset dinara na dan toj istoj popevajućoj gospodi ne može da bude dugo oduševljen.

— Jeste čuli, sused?

— Kaj?

— Došli su gospodi iz grada, pa su tak tu bedastoće popevali.

— Je, ne' kak!

— Malo smo poslušali, a onda smo mi popevali i šarili smo ih!

— Je, ne' kak!

Šta da se radi, šta da se radi vrte se derviši oko sebe i lamataju rukama i vape, ali ih Bog Hrvata ne sluša.

A stari, lukavi »Obzore«, koji se također bogzna za čiji račun vrti sam oko sebe, zloban, cinčki i jezuitski drzak, nemoralan, duhovni začetnik mnogih nekulturnih ispada, tvorca klevetničkih fraza i pojmova — sada to popevanje neodučljivih zove »nenormalnim pojavama« i brani cjelokupnost, ne priznaje da postoje frakcije i klike i tvrdokorno tvrdi i odlučno buči — i sve mu je to, ipak, veoma neugodno. Je, ne' kak, gospod sused...

Zagreb.

A-c-r.

BORBA RUSKEGA PREBIVALSTVA S SOVJETSKO VLADO

PREDAVANJE DR. B. SOLONJEVICA

Dr. B. Solonjevič, katerega članek smo priobčili v zadnjih dveh številkah, je predaval v petek 23. oktobra v hotelu Tivoli pred polno dvorano o razmerah v Rusiji. Med poslušalci smo opazili tudi tovariše z leve, kar nedvomno priča o njih »objektivnosti«. Naj povedo svojim sodrugom, kako se godi »srečnim« ljudem pod ponesrečeno proletarsko diktaturo. Zvedeti so mogli, da sovjetski aparat zapira — ali mori — tudi komuniste, ki prihajajo tja, ker bi bili lahko škodljivi. Osupnjeni na bedo, ki v njej živijo ruski kmet, delavec in intelektualci, bi morali pripovedovati o neizmerno boljsem, rekli bi kraljevskemu življenju v »gnilih kapitalističnih deželah«. In bi rusko ljudstvo, ki ne dobiva nobenih vesti z onstran meja in živi v prepričanju, da je tam življenje še hujše, napravilo zaključke, ki bi vedli k neizogibni revoluciji, kljub vsestranski izčrpanosti prebivalstva.

Dr. Solonjevič je prebil 9 let v zaporih. Prost je bil v l. 1933. do junija 1934. Ker so pa njega premetavali po ječah, je imel priliko, spoznati malodane vso Sovjetsko unijo.

Devetnajst let sovjetske oblasti so dokazali, da socializem ni mogoč brez nasilja. Tako kmet dela kot Kitajec na prtičku zemlje, ki mu je sedaj milostno naklonjena, dočim ga priganjajo s silo na polja kolhoza. Videz socializma (za liberalce in socialistične zastupljence zahodne Evrope) vzdržuje strojne in revolverji GPU.

Nižrednost vse industrijske spretnosti Sovjetske unije, — vseh teh Dnjeprostrojov, Magnitogorska, BBK (Belomorsko-baltiški kanal) se izkazuje v obliki circuli vitiosi, ki se mu pravi sovjetsko gospodarstvo. Mislimo si, da je neki kolhoz pripeljal na postajico N repo, kumpir,

žito, — kar je moral oddati državi, kot davek in natura. Navadno na taki postaji ni ne skladišč, ne zadostnega števila delavcev. Čez nekaj časa, ko že vse začne gniti, pride na to postajico »železni komisar za promet«, Lazar Moisejevič Kaganovič. — Zakaj, proketo, niste natovorili na vlake? — Vagonov ni bilo! — Zakaj ni bilo vagonov? — Ker tvornica A ni dobavila zadostne količine osi! — Zakaj ni bilo osi? — Ker iz B nismo dobili jekla! — Zakaj ni jekla? — Ker nismo imeli dosti premoga! — Zakaj ni premoga? — Ker ni bilo provijanta za delavce? — Kje je provijant? — Gnjije na postaji N...

Niso krivi posamezniki, kriv je sistem, ki jemlje v krali iniciativo, stavi posameznika pod kontrolo in smrtno odgovornost, pravi da bo zanj vse preskrbljeno in pusti ga v težkih časih na cedilu. Tak krik je bil razglašen in proslavljen po naših komunistih kot »prehod k svobodni trgovini«. Preje je delavec dobival karte za kruh, sladkor, živila sploh, obleko in je mogel nekako živeti. Sedaj pri srednji plači 130 rubljev (po sovjetski statistiki), mora plačati 90 kopejk za 1 kg črnega kruha, kar pomeni, da si lahko privoščiti okrog 4 kg kruha na dan. Če vpoštevamo, da ima kdo družino, nima pa ne obleke, ne čevljev, ne perila, in se mora preživljati s tem kruhom brez vsega ostalega, — položaj delavca v državi, ki se imenuje delavsko-kmetška, bo precej podoben onemu beraču v kapitalističnih deželah. O kmetih pa pravi Solonjevič, da je sam videl, kako so zbirali suhi kruh in celo drobtine v koncentracijskih taboriščih in ga pošiljali še hujše stradaljočim so-rodnikom v Ukrajino, v žitnico Rusije.

(Konec prihodnjic)